

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КАНДИБА СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.56:35

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З
ІНВАЛІДНІСТЮ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент

Сорока Лариса Володимирівна,

Науково-дослідний інститут публічного права,
завідувач аспірантури

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Правоторова Ольга Михайлівна,

Херсонський державний університет,
професор кафедри адміністративного і
господарського права

кандидат юридичних наук, доцент

Орловська Ірина Григорівна,

Федерація профспілок України,

правовий інспектор праці відділу правової інспекції
праці департаменту правового захисту

Захист відбудеться «6» серпня 2020 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 в Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

Автореферат розісланий «3» липня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Провідним напрямом розвитку України є подальша інтеграція у правовий простір ЄС. Це забезпечить громадянам України можливість жити, працювати та відпочивати на основі високих гуманітарних цінностей та стандартів. Сучасне європейське суспільство можна охарактеризувати як гуманістичне, яке у вітчизняній теорії права має назву «людиноцентристське». Такий напрямок розвитку вимагає від України повноцінного утвердження європейських засад та дієвих інструментів забезпечення чеснот усіх громадян, в тому числі, й осіб з інвалідністю. Згідно з таким підходом публічна влада має якнайповніше задовольняти права, свободи та законні інтереси осіб з інвалідністю, надаючи їм якісні адміністративні послуги, пільги і навіть певні привілії. Остання теза не протирічить нормам статті 24 Конституції України, а навпаки повністю знаходиться в її парадигмі, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. По розвитку цих конституційних норм законами створюються належні умови для життя, праці та відпочинку осіб з інвалідністю.

Проте, ми маємо підкреслити, що у сфері правореалізації та підзаконної правоторчості в вітчизняному суспільстві існують певні проблеми і невідповідності. Питома вага працюючих осіб з інвалідністю в Україні складає трохи більше ніж 20 %, а в більшості країн ЄС – понад 40 %. Соціальне та медичне забезпечення осіб з інвалідністю в Україні перебуває на неналежному рівні. Причинами такого стану є низка чинників, одними із найвагоміших є неналежне адміністрування цього процесу, як на стадії розпорядчої, так і виконавчої діяльності загальних і спеціальних суб'єктів публічної адміністрації.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Адміністративно-правову теорію щодо діяльності органів публічної влади при реалізації і захисті прав та свобод інвалідів сформував професор Є. Соболю¹, питанням адміністративно-правового регулювання соціального захисту інвалідів в Україні присвятили свої праці С. Пасічніченко² та А. Куца³, адміністративно-правовому регулюванню у сфері забезпечення прав інвалідів присвятив свої праці О. Паровишник⁴. Крім того проблему адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні аналізували вчені-юристи В. Авер'янов, С. Алфьоров, О. Андрійко, Н. Армаш, К. Бабенко, В. Бевзенко, Ю. Битяк, С. Бондар, А. Борко, І. Бородін, С. Ващенко, В. Галуцько, Ю. Гаруст, В. Гаращук, Є. Гетьман, Н. Гончарук, В. Демиденко, І. Діткевич, М. Закурін, В. Заросило, А. Іванищук, Р. Калюжний, Р. Кирилук, В. Кириченко, В. Коваленко, Т. Коломоєць,

¹ Соболю Є. Діяльність органів публічної влади щодо реалізації і захисту прав та свобод інвалідів: адміністративно-правова теорія та практика : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2015. 40 с.

² Пасічніченко С. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ 2011. 20 с.

³ Куца А. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2011. 18 с.

⁴ Паровишник О. Адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення прав інвалідів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Харків, 2017. 20 с.

Т. Кравцова, В. Кравчук, В. Курило, Д. Лук'янець, А. Манжула, Р. Мельник, Л. Миськів, О. Музичук, С. Обрусна, О. Овчаренко, А. Олійник, Н. Оніщенко, І. Орловська, С. Петков, І. Погрібний, О. Правоторова, П. Рабінович, В. Серьогін, Л. Сорока, Ю. Шемшученко, С. Шепетько та ін. Проте вищезазначені та деякі інші вчені розкрили лише окремі аспекти адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні або ж аналізували їх побічно, досліджуючи інші, більш широкі спеціальні або суміжні суспільні відносини. Значна частина питань, пов'язаних саме з адміністративно-правовим регулюванням у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю не отримали належного висвітлення.

Отже, відсутність комплексних наукових досліджень із зазначеної проблематики, неналежний рівень соціального, організаційного, інфраструктурного та фінансового забезпечення осіб з інвалідністю, і, як результат, необхідність вдосконалення вітчизняної нормативно-правової бази в цій сфері й обумовлюють актуальність окресленої проблематики і необхідність її глибокого вивчення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертація виконана відповідно до положень Концепції Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 р, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 березня 2011 р. № 245-р, Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента України від 25 серпня 2015 р. № 501/2015 та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на підставі аналізу теоретичних здобутків науковців, міжнародного досвіду, вітчизняного та зарубіжного законодавства та практики його застосування, виявити і описати сутність та розкрити особливості адміністративно-правового захисту щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю в Україні, розробити пропозиції й рекомендації з удосконалення національного законодавства у зазначеній сфері.

Відповідно до зазначеної мети в роботі поставлено і вирішено такі *завдання*:

- з'ясувати поняття адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні;
- проаналізувати нормативне регулювання адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні;
- визначити принципи адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні;
- визначити суб'єктів публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні;
- розкрити адміністративно-правовий механізм захисту прав осіб з інвалідністю в Україні;

– з'ясувати сутність адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні;

– виявити та узагальнити наукові положення міжнародного досвіду адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю;

– запропонувати напрямки удосконалення законодавства щодо адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час здійснення захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Предмет дослідження – теоретичні та практичні аспекти адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Методи дослідження. *Діалектичний* метод використано при дослідженні розвитку теорії адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні, що дало змогу сформулювати рекомендації щодо правового забезпечення соціального та адміністративно-правового забезпечення осіб з інвалідністю (підрозділ 1.1, розділ 2). Також цей метод дав можливість уточнити перелік інтересів осіб з інвалідністю в Україні, і тим самим сформулювати новий підхід до захисту прав, свобод і законних інтересів таких осіб на законодавчому рівні (підрозділ 1.2).

За допомогою методу *порівняльного аналізу* було проаналізовано понятійний апарат, ознаки, сутність та особливості адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення прав осіб з інвалідністю, здійснено класифікацію нормативно-правових актів у досліджуваній сфері (розділи 1–2).

Логіко-семантичний та методи *аналізу й синтезу* було використано в усіх підрозділах дисертації, оскільки вони дали можливість проаналізувати думки вчених та узагальнити їх у висновках (розділи 1–3); *формально-догматичний* метод допоміг проаналізувати законодавство в парадигмальній гносео-методологічній площині (розділи 1–3).

Метод *дедукції* дозволив проаналізувати класичну теорію правового регулювання шляхом переходу від загальних до окремих понять у сфері специфічного змісту та механізму адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні (підрозділи 1.3, 2.2, 2.3). Метод *індукції* було застосовано в процесі дослідження кожного окремого суб'єкта публічної адміністрації, що забезпечує адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю (підрозділ 2.1).

Порівняльно-правовий метод дозволив проаналізувати міжнародний досвід адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в окремих країнах (підрозділ 3.1), за результатами аналізу якого було розроблено пропозиції та рекомендації щодо змін та доповнень до вітчизняних нормативно-правових актів (підрозділ 3.2). *Соціологічний метод* дав можливість розробити та провести соціологічне опитування (додаток Б до дисертації).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є однією з перших в українській адміністративно-правовій науці, що містить комплексне наукове дослідження, присвячене теоретичним і практичним питанням, що стосуються адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю. За результатами проведеного дослідження сформульовано й

обґрунтовано низку наукових теоретичних положень і висновків, що містять наукову новизну, а саме:

уперше:

– доведено, що принципи інклюзивної освіти і праці є тісно пов'язаними основоположними чинниками, реалізація яких дозволить особам з інвалідністю ставати активними учасниками освітнього і трудового процесу, бути активними учасниками соціального життя;

– розкрито сутність поняття «адміністративно-правовий захист прав і законних інтересів осіб з інвалідністю», яке полягає в тому, що саме на суб'єктів публічної адміністрації, в силу покладеної на них нормами адміністративного права компетенції, лягає адміністративний обов'язок надавати особам з інвалідністю основні й додаткові адміністративні послуги, захищати і відновлювати їх права й відстоювати законні інтереси у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності та притягувати винних осіб до адміністративної відповідальності;

удосконалено:

– сукупність положень щодо нормативно-правового регулювання адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні як системи базисних і спеціальних законів та підзаконних нормативно-правових актів, які мають загальний характер, є обов'язковими до виконання та забезпечують від порушень засобами державного примусу з метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю;

– наукове розуміння сутності суб'єктів публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні, як сукупності державних і недержавних органів публічної влади, які завдяки комплексу юридично закріплених адміністративних завдань (функцій), адміністративних прав та обов'язків, закріплених на законодавчому рівні, мають забезпечувати адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні;

– законодавство стосовно адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю на засадах приведення його до стандартів ЄС стосовно покращення соціального захисту дітей з інвалідністю, стимулювання осіб з інвалідністю до посиленої праці, звільнення від оподаткування суб'єктів господарювання, які працевлаштовують осіб з інвалідністю, розроблення концепту законопроекту щодо забезпечення прав і інтересів осіб з інвалідністю, посилення ролі Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю та передбачення такої посади на регіональному рівні;

отримали подальшого розвитку:

– наукові підходи до формування механізму адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні як єдиної комплексної системи окремих правових елементів, які діють з метою здійснення захисту, прав, свобод та законних інтересів осіб з інвалідністю або їх відновлення у випадку порушення на основі міжнародних та чинних стандартів правового регулювання інтересів осіб з інвалідністю;

– наукові положення щодо ефективного міжнародного досвіду адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю, у результаті чого було зроблено висновок, що за сукупністю проаналізованих чинників найкращими країнами для проживання осіб з інвалідністю є Словенія та Ісландія, тому запропоновано наблизитися до цих країн шляхом застосування комплексу заходів, зокрема посилення адміністративної відповідальності за порушення прав осіб з інвалідністю, насамперед щодо їх працевлаштування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого теоретичного розроблення питань адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчості* – щодо вдосконалення чинного законодавства з питань адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні (додаток В до дисертації);

– *правозастосовній діяльності* – щодо покращення практичної діяльності у сфері адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні (акт упровадження акт упровадження Громадської організації інвалідів «ВЕЛЕС»);

– *навчальному процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Актуальні проблеми адміністративного права», у підготовці відповідних навчальних посібників, конспектів лекцій (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного).

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертації оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики» (м. Одеса, 12–13 серпня 2016 р.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 27–28 січня 2017 р.); «Юридична наука: виклики і сьогодення» (м. Одеса, 8–9 червня 2018 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 216 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 181 найменування на 18 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; а також наводяться відомості про апробацію матеріалів дисертації; наведено структуру та обсяг дисертації.

Розділі 1 «Теоретико-правові засади адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні» складається і трьох підрозділів, в яких

сформовано категорійний апарат, засади та розкрито нормативно-правове регулювання в аналізованій сфері.

У підрозділі 1.1 «Поняття адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» проаналізовано категорійний апарат щодо захисту осіб з інвалідністю.

З погляду адміністративного права у сфері захисту осіб з інвалідністю провідну роль відіграють спеціальні та загальні суб'єкти публічної адміністрації. Адже адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю – це спосіб захисту прав і свобод громадян, що здійснюється визначеним колом державних органів, органів місцевого самоврядування та спеціальними громадськими об'єднаннями, в тому числі з публічною правовою природою, на основі норм адміністративного права.

Зроблено висновок, що адміністративне право є основною публічною галуззю права у сфері правового захисту осіб з інвалідністю. У цих відносинах приймають участь як мінімум два учасника адміністративно-правових відносин: особа з інвалідністю, яка потребує захисту та суб'єкт публічної адміністрації, наділений компетенцією здійснювати такий захист – публічну допомогу особі з інвалідністю. Хоча у більшості випадків структура у цих відносинах є більш складною, адже у ній приймають участь три суб'єкти із різними юридичними властивостями: 1) особа з інвалідністю, права якої порушуються; 2) особа, яка порушує права особи з інвалідністю; 3) суб'єкт публічного адміністрування, який здійснює відновлення порушеного права особи з інвалідністю. Проте, в обох випадках невід'ємним учасником адміністративно-правового захисту особи з інвалідністю виступає суб'єкт публічного адміністрування.

Зроблено висновок, що адміністративно-правовий захист прав осіб з інвалідністю – це інститут адміністративного права, який утворюють норми адміністративного права, спрямовані на попередження правопорушень та відновлення порушених прав, свобод та законних інтересів осіб з інвалідністю, що здійснюються публічною адміністрацією за допомогою низки адміністративних інструментів. Такий захист здійснюється на трьох рівнях: 1) в процесі правотворчості аналізованій сфері; 2) в процесі правозастосовної адміністративної діяльності публічної адміністрації; та 3) правоохоронної діяльності.

Визначено, що особа з інвалідністю – це особа, яка має стійкий розлад здоров'я в силу різних обставин, що зумовило часткову чи цілісну втрату працездатності та викликало зобов'язання у держави і громадянського суспільства надати такій особі особливу публічну турботу, пільги або/та привілеї з метою забезпечення належних для життя і праці умов. Зроблено висновок, що соціальний захист осіб з інвалідністю полягає у наданні їм публічними суб'єктами матеріальних і нематеріальних благ, які забезпечать гідне існування у суспільстві та задоволення різноманітних потреб. Проаналізовано роль пенсійного забезпечення осіб з інвалідністю в системі публічного соціального захисту.

З'ясовано, що основними інструментами адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю є адміністрування працевлаштування осіб з інвалідністю на роботу, контроль за дотриманням на робочих місцях належних умов праці; створення суб'єктів господарювання, заснованих особами з інвалідністю, надання таким підприємства податкових і митних пільг; здійснення навчання, перепідготовки осіб з інвалідністю; забезпечення безбар'єрності на усіх об'єктах інфраструктури і транспорту; виплата пенсій, надання пільг та субсидій для них; виділення публічних коштів на реабілітацію та лікування осіб з інвалідністю.

Підрозділ 1.2 «Нормативне регулювання адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» присвячений виявленню, аналізу та класифікації джерел адміністративного права, на основі яких здійснюється правовий захист осіб з інвалідністю.

Здобувач доводить, що за змістом нормативне регулювання адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні охоплює різного роду суспільні відносини, зокрема щодо: надання соціальних послуг та охорони здоров'я; усунення перепон і бар'єрів; забезпечення освіти та реабілітації; задоволення потреб до праці, культури, фізичної культури і спорту; надання пільг та субсидій, працевлаштування; надання пристосованого житла та сприяння громадській діяльності.

Адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю базується на положеннях: Конституції України (насамперед ст. 46) та Конвенції про права осіб з інвалідністю; базових законів про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, прожитковий мінімум, державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії, соціальні послуги, загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; спеціальних законів про соціальну захищеність осіб з інвалідністю в Україні, державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам; чисельних підзаконних нормативно-правових актів: про безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів щодо лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань; про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг; про надання пільг інвалідам, членам їх сімей, законним представникам осіб з інвалідністю (дітей-осіб з інвалідністю), про заходи, спрямовані на забезпечення додержання прав осіб з інвалідністю.

У підрозділі 1.3 *«Принципи адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні»* виявлені і узагальнені основоположні засади діяльності публічної адміністрації щодо забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю в Україні.

Доведено, що принципи за своєю юридичною природою є основоположним фундаментом функціонування усієї системи захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю, як своєрідні правові «ідеали», відповідно

до яких має здійснюватися адміністративно-правовий захист прав осіб з інвалідністю в Україні.

Здійснено класифікацію принципів адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні за ієрархічним статусом на: загальні, притаманні адміністративному праву, як галузі; спеціальні, які виражають специфіку адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні.

З'ясовано, що принцип верховенства права у сфері адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю відіграє головну базисну роль щодо захисту осіб з інвалідністю. Він означає, що кожна особа з інвалідністю має природне право на гідність повноцінно, вільно жити у суспільстві, не відчуваючи ніякого дискомфорту із-за свої фізичних (психічних) вад. Це означає, що особи з інвалідністю мають природні невідчужувані права, які мають забезпечуватися державою незалежно від того чи легалізовані вони в законодавстві чи ні.

Спеціальні принципи системності і комплексності захисту прав осіб з інвалідністю забезпечують такі вихідні засади діяльності публічної адміністрації, щоб жодна особа з інвалідністю і жоден із напрямків забезпечення її прав не залишився за межами дієвого впливу спеціальної публічної адміністрації. Вони базуються на тісній взаємодії комплексу заходів правового, в першу чергу адміністративно-правового, економічного, соціального, та іншого характеру щодо забезпечення гарантованого державою належного рівня захисту кожної особи з інвалідністю, єдності цілей, напрямів діяльності у цій сфері, поєднанням історичного досвіду і традицій із сучасною практикою допомоги, всебічним аналізом об'єкта захисту, координацією і узгодженістю дій суб'єктів публічної адміністрації. Спеціальний принцип превентивних заходів щодо адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні означає, що в першу чергу слід попереджати порушення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю, правовими та організаційно-правими засобами запобігати порушенню прав.

Розділ 2 «Сутність і зміст адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» складається із трьох підрозділів в яких розкриті внутрішні і зовнішні чинники публічного адміністрування захисту осіб з інвалідністю в Україні.

Підрозділ 2.1 «Сутність адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» присвячений виявленню та узагальненню внутрішніх чинників аналізованої проблематики.

Визначено, що сутність адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю характеризується такими ознаками: адміністративно-правове відновлення таких прав може відбуватися в судовому порядку або ж іншим визначеним законодавством України способом; спрямованість на захист окремої групи людей; права людей з обмеженими можливостями не обмежуються, держава навпаки сприяє їх розширенню та доповненню; особи з інвалідністю мають рівні права з іншими особами в суспільстві; основними органами публічної адміністрації, що контролюють виконання та реалізацію державних

програм, що стосуються осіб з інвалідністю, є центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування за участю громадських організацій інвалідів.

У підрозділі 2.2 «Суб'єкти публічної адміністрації, що забезпечують захист прав осіб з інвалідністю в Україні» проаналізовано адміністративні обов'язки і права органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та громадських організацій, які здійснюють публічне адміністрування щодо захисту прав і інтересів осіб з інвалідністю.

Доведено, що суб'єкти публічної адміністрації, які забезпечують захист осіб з інвалідністю – це сукупність державних та недержавних органів публічної влади, наділених адміністративно-сервісними та адміністративно-управлінськими функціями щодо забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю. Адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні здійснюють центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та громадські організації. Вони у межах своєї компетенції надають особам з інвалідністю адміністративні послуги, здійснюють виконавчо-розпорядчу діяльність, приймають відповідні програми та (або) контролюють їх виконання, сприяють розвитку міжнародного співробітництва.

Визначено, що суб'єктами публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні є: Президент України, органи виконавчої влади (Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади (зокрема Міністерство соціальної політики України, Міністерство охорони здоров'я України), місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та громадські організації і підприємства, які здійснюють делеговані публічні функції щодо захисту (підтримки) прав і законних інтересів осіб з інвалідністю.

З'ясовано, що провідну роль у цій сфері здійснює Кабінет Міністрів України, який забезпечує розробку та виконання державних програм соціальної допомоги особам з інвалідністю, вживає заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціального захисту осіб з інвалідністю, планування і виконання загально-державних програм, покращення адміністративного та соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні. Міністерство соціальної політики України, як центральний орган виконавчої влади, який здійснює захист прав і законних інтересів осіб з інвалідністю забезпечує формування та реалізацію державної політики щодо соціального захисту осіб з інвалідністю, визначає потребу в утворенні державних установ професійної реабілітації осіб з інвалідністю, забезпечує координацію заходів, щодо імплементації та реалізації Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю. На спеціалізовану громадську організацію – Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю, діяльність якого забезпечується за рахунок коштів державного бюджету, благодійних внесків, добровільних пожертвувань покладається безпосереднє забезпечення матеріальних потреб осіб з інвалідністю. Органи місцевого самоврядування утворюють цільові фонди соціальної допомоги особам з інвалідністю, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого

бюджету. Інші чисельні громадські організації осіб з інвалідністю займаються узгодженням дій та консолідації їх зусиль, спрямованих на поліпшення становища осіб з інвалідністю в Україні, сприяння захисту їх конституційних прав, підвищенню їх ролі і соціального статусу у суспільстві.

У підрозділі 2.3 «Адміністративно-правовий механізм захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» сформований механізм захисту прав осіб з інвалідністю в Україні як система юридичних заходів, які забезпечують необхідні і достатні умови для ефективного захисту прав осіб з інвалідністю в Україні.

Адміністративно-правовий механізм захисту прав осіб з інвалідністю в Україні визначено як комплекс засобів захисту прав осіб з інвалідністю в Україні. Акцентовано увагу, що адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю базується на юридичних гарантіях закріплених в Конституції України, згідно з якою людина, її права і свободи є вищою цінністю, визнання, дотримання й захист прав і свобод людини і громадянина – обов'язок держави.

Запропоновано концепцію адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю на основі юридичного механізму соціально-правового забезпечення прав людини. Виходячи з таких теоретико-методологічних доведено, що: реалізація прав і свобод осіб з інвалідністю – це створення належних умов для забезпечення цих чеснот; охорона – це застосування способів і методів з метою попередження виникнення порушень прав осіб з інвалідністю, а захист – це застосування та використання адміністративно-правових засобів відновлення порушених прав і законних інтересів осіб з інвалідністю в результаті неправомірних дій (бездіяльності) різних за природою суб'єктів (як публічних, так і приватних), а також притягнення їх до адміністративної відповідальності.

Доведено, що інструментами публічного адміністрування захисту прав інвалідів є адміністративний інститут оскарження діяльності (бездіяльності) суб'єктів публічного адміністрування та контроль. А основним способом судового захисту – подання позову до адміністративного суду про порушення їх прав і свобод з боку суб'єктів владних повноважень. Також вагомими інструментами адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю є засоби громадського тиску на владу, що здійснюються передусім громадськими організаціями осіб з інвалідністю.

Розділ 3. «Удосконалення адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні» складається із двох підрозділів в яких сформовано пропозиції щодо підвищення ефективності адміністративно-правового захисту та удосконалення адміністративного законодавства щодо захисту прав осіб з інвалідністю в Україні.

Підрозділ 3.1 «Міжнародний та зарубіжний досвід адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю» присвячений здійсненню компаративістичної характеристики щодо правового захисту осіб з інвалідністю.

Звертаючись до зарубіжного досвіду здобувач розкриває, що за основним показником соціальної адаптації осіб з інвалідністю до праці найкращих показників досягнуто в КНР, в якій працюють 80 % осіб з інвалідністю, у Швеції

– 60 %, Італії – 55 %, Великобританії – 40 %, проте в Україні – тільки 20 %. У Словенії особливо піклуються про захист прав осіб з інвалідністю громадські організації, зокрема останні прагнуть до недискримінаційного поводження щодо осіб з обмеженими можливостями та систематичного поліпшення становища таких осіб в усіх без винятку сферах соціального життя. В Ісландії діє спеціальний закон, який забезпечує особам з обмеженими можливостями рівні права та належний рівень життя.

В Сполучених Штатах Америки сфера регулювання прав осіб з інвалідністю споріднена з багатьма іншими галузями права, включаючи адміністративне право. Особи з інвалідністю є захищеним класом відповідно до законів про громадянські права. Базовим у цій сфері є федеральний закон США про осіб з інвалідністю, який втілює основні принципи гідності та автономії особистості, недискримінації та участі в суспільстві, рівності можливостей, доступності та поваги до відмінностей. Його доповнює спеціальний закон, який є широким за змістом нормативно-правовим актом що захищає права осіб з інвалідністю. Завдяки цим законам упроваджені адміністративні інструменти, за допомогою яких в країні обмежується дискримінація осіб з інвалідністю та усуваються бар'єри на шляху до повного використання їх прав та свобод з їх повним включенням до суспільства.

У підрозділі 3.2 «Удосконалення напрямків і законодавства у сфері адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю» розроблені концептуальні напрямки та конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності публічного адміністрування захисту прав інвалідів в Україні.

У сфері соціального захисту прав осіб з інвалідністю доведена нагальна необхідність покращення адміністрування пріоритетних державних програм соціального захисту прав осіб з інвалідністю, забезпечення усіх осіб з особливими потребами, які цього потребують, протезно-ортопедичними виробами, а саме головне – здійснення заходів щодо трудової і професійної реабілітації осіб з інвалідністю, що є особливо актуальним для сільської місцевості.

Підкреслюється, що підвищення рівня соціального забезпечення осіб з інвалідністю неможливе лише за рахунок бюджетного фінансування, в першу чергу мають бути задіяні чинники, пільги і субсидії, що стимулюють їх до посильної праці, звільнення від оподаткування фізичних осіб підприємців, які є інвалідами, батьків, які виховують дитину інваліда.

Здобувач вважає, що уся база законотворчості та іншої правотворчості має бути орієнтована на приведення національного законодавства до стандартів захисту прав інвалідів в країнах-учасницях ЄС. В цьому контексті вагома увага дисертанта була присвячена розробці концепту проекту закону України «Про забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю», який передбачає перехід до «людиноцентристської» ідеології, за якою реалізація та захист прав інвалідів мають стати не просто похідним завданням здійснюваних у сфері публічної влади перетворень, а їх найголовнішою метою, яка покликана принципово змінити історичну парадигму стосунків між державою і людиною

та визначити основоположний напрям діяльності суб'єктів публічної влади. Також пропонується посилити роль Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю як шляхом надання йому додаткових повноважень, так і посилення відповідальності за неналежне забезпечення наданих законодавством обов'язків. Його адміністративно-правовий статус має бути прописаний в проекті закону України «Про забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю».

Запропоновано низку рекомендацій щодо вдосконалення роботи МСЕК (медико-соціальні експертні комісії) як суб'єкта публічної адміністрації. Запропоновано замість трьох груп інвалідності запровадити десять класифікацій втрати здоров'я. МКФ – це класифікатор, який використовують в усіх розвинених країнах світу. На підставі визначеної класифікації інвалідності буде визначено рівень комплексної допомоги. Під цим розуміється не тільки грошова допомога від держави, а і сукупність засобів допомоги для поліпшення стану здоров'я особи з інвалідністю. Відповідно до цього держава має надавати особам з інвалідністю ефективні реабілітаційні послуги, щоб покращити життєдіяльність такої людини.

У сфері адміністративно-деліктного права пропонується покласти персональну відповідальність за порушення прав на працю осіб з інвалідністю безпосередньо на керівника юридичної особи та посилити штрафні санкції, передбачені ч. 2 ст. 188-1 «Невиконання розпорядження державного або іншого органу про працевлаштування» КУпАП. Відповідно пропонується викласти її у такій редакції: «Невиконання керівником юридичної особи або посадовою особою, яка користується правом прийняття на роботу і звільнення, вимог законодавства щодо нормативу робочих місць для працевлаштування осіб з інвалідністю, неподання Фонду соціального захисту інвалідів звіту про зайнятість та працевлаштування осіб з інвалідністю – тягнуть за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

ВИСНОВКИ

У дисертації на основі розкриття наукової проблеми щодо вивчення особливостей адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні зроблено такі висновки:

1. Розкрито поняття адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю в Україні як цілеспрямованої діяльності спеціальних і загальних суб'єктів публічної адміністрації на основі норм адміністративного права щодо створення належних умов для життя, праці, відпочинку, лікування осіб з інвалідністю за допомогою спеціального інструментарію публічного адміністрування, щоб такі особи мали можливість жити повноцінним суспільним життям, а більшість із них могли навчатися і посильно працювати.

2. З'ясовано, що нормативно-правове регулювання адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні – це комплекс нормативно-

правових актів, ухвалених уповноваженими на це суб'єктами нормотворчості у визначеній формі та за встановленою процедурою, що мають урегулювати питання у сфері захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю.

3. Виявлено й узагальнено, що принципи адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні – це основоположні ідеї та керівні засади, особливі настанови, правила обов'язкового характеру щодо здійснення адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні, адже вони є фундаментом для визначення порядку, механізму й адміністративного інструментарію, а також визначають напрямки вдосконалення адміністративно-правового захисту прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю та надання якісних адміністративних послуг.

4. Визначено, що сутність адміністративно-правового захисту прав осіб з інвалідністю полягає у визначеній на основі теорії природного права і принципу гуманності організаційно-правовій діяльності органів публічної адміністрації, спрямованій на реалізацію та поновлення порушених прав окремої визначеної законодавством групи осіб з інвалідністю, що мають основні та додаткові (передбачені спеціалізованим законодавством), призначені саме для них права.

5. Доведено, що особливостями правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які забезпечують адміністративно-правовий захист прав осіб з інвалідністю в Україні, є такі: 1) усі вони мають сукупність взаємопов'язаних законодавчо закріплених адміністративних прав та обов'язків, що мають забезпечити адміністративний та соціальний захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю в Україні; 2) усі суб'єкти публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні несуть відповідальність перед Кабінетом Міністрів України щодо виконання державних програм соціальної допомоги та зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціального захисту осіб з інвалідністю; 3) адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні, обов'язково виявляється в потенціальній взаємодії з іншими суб'єктами й об'єктами права на основі норм адміністративного права з метою забезпечення прав, свобод або/та законних інтересів осіб з інвалідністю в Україні.

6. Доведено, що основними елементами механізму адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні є конституційні та інші юридичні гарантії адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю; національні й міжнародні норми адміністративного права стосовно публічно-правового захисту прав осіб з інвалідністю; адміністративний (квасисудовий), судовий та правоохоронний захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю; громадський захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю; соціальне забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю.

7. Зроблено висновок, що адаптація сучасного законодавства до стандартів ЄС є закономірністю сьогоденних прагнень суспільства України. Реалізація пріоритетів Європейської стратегії з питань інвалідності надасть

можливість гідного життя, подолання бідності та виключення соціальної ізоляції таких людей. Відповідно вітчизняне законодавство у сфері захисту осіб з інвалідністю потрібно й надалі приводити до стандартів ЄС. Адже розвиток цих стандартів в Україні є запорукою забезпечення належних стандартів життя і праці осіб з інвалідністю, надання їм реальних можливостей бути повноцінними членами суспільства.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кандиба С.В. Суб'єкти публічної адміністрації, що забезпечують адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Вип. 34. Ч. 2. Т. 3. С. 121–125.

2. Кандиба С.В. Міжнародний досвід адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1. Т. 4. С. 111–115.

3. Кандыба С.В. Сущность административно-правовой защиты прав инвалидов в Украине. *Право и политика*. 2018. № 2. С. 64–68 (Кыргызская Республика).

4. Кандыба С.В. Нормативное регулирование административно-правовой защиты лиц с инвалидностью в Украине. *Право и Закон*. 2019. № 1. С. 55–60 (Кыргызская Республика).

5. Кандиба С. В. Принципи адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. 59–64.

6. Кандиба С.В. Поняття адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 113–117.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Кандиба С.В. Правові аспекти адміністративно-правового механізму захисту прав осіб з інвалідністю в Україні. *Актуальні питання правової теорії та юридичної практики: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 12–13 серп. 2016 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. С. 77–80.

8. Кандиба С.В. Деякі аспекти адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 27–28 січ. 2017 р.)*. Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2017. С. 78–82.

9. Кандиба С.В. Деякі особливості нормативного регулювання адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні. *Юридична наука: виклики і сьогодення: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 8–9 черв. 2018 р.)*. Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2018. С. 79–82.

АНОТАЦІЯ

Кандиба С.В. Адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячено розкриттю наукової проблеми щодо вивчення особливостей адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні.

У ході дослідження з'ясовано, що адміністративне право є основою публічної галузі права у сфері правового захисту осіб з інвалідністю. У цих відносинах беруть участь як мінімум два учасники адміністративно-правових відносин – інвалід, який потребує захисту та суб'єкт публічної адміністрації, наділений компетенцією здійснювати такий захист – публічну допомогу інваліду. Хоча в більшості випадків структура цих відносин є більш складною, адже в ній фактично беруть участь три суб'єкти з різними юридичними властивостями: 1) інвалід, права якого порушуються; 2) особа, яка порушує права інваліда; 3) суб'єкт публічного адміністрування, який здійснює відновлення порушеного права інваліда другою особою. І в першому, і в другому разі невід'ємним учасником адміністративно-правового захисту інваліда є суб'єкт публічного адміністрування.

З'ясовано, що основними інструментами адміністративно-правового захисту інвалідів є адміністрування працевлаштування осіб з інвалідністю, контроль за дотриманням на робочих місцях належних умов праці; створення суб'єктів господарювання особами з інвалідністю, надання таким підприємствам податкових і митних пільг; здійснення навчання, перепідготовки інвалідів; забезпечення безбар'єрності на всіх об'єктах інфраструктури і транспорту; виплата пенсій, надання пільг та субсидій для них; виділення публічних коштів на реабілітацію та лікування осіб з інвалідністю.

Розкрито, що адміністративно-правовий захист осіб з інвалідністю в Україні – це цілеспрямований вплив спеціальних і загальних суб'єктів публічної адміністрації на основі норм адміністративного права щодо створення належних умов для життя, праці, відпочинку, лікування інвалідів за допомогою спеціального інструментарію публічного адміністрування, щоб такі особи мали можливість жити повноцінним суспільним життям, а більшість із них могли навчатися і посилено працювати.

З'ясовано, що основними елементами механізму адміністративно-правового захисту осіб з інвалідністю в Україні є: конституційні та інші юридичні гарантії адміністративно-правового захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю; національні й міжнародні норми адміністративного права стосовно публічного адміністрування захисту прав інвалідів; адміністративний (квазісудовий), судовий та правоохоронний захист прав, свобод і законних інтересів осіб з інвалідністю; громадський захист прав, свобод і законних

інтересів осіб з інвалідністю; соціальне забезпечення прав і законних інтересів осіб з інвалідністю.

Зроблено висновок, що адаптація сучасного законодавства та впровадження у вітчизняну державну систему відповідно до стандартів ЄС є потрібною закономірністю сьогоденних прагнень нашого суспільства. Реалізація пріоритетів Європейської стратегії з питань інвалідності надасть можливість гідного життя, подолання бідності та виключення соціальної ізоляції таких людей. Відповідно вітчизняне законодавство у сфері захисту прав осіб з інвалідністю потрібно в подальшому приводити до стандартів ЄС. Адже розвиток цих стандартів в Україні є запорукою забезпечення належних стандартів життя і праці інвалідів, надання їм реальних можливостей бути повноцінними членами суспільства.

Ключові слова: адміністративно-правовий захист, громадські організації інвалідів, законодавство про соціальний захист інвалідів, особа з інвалідністю, пенсія, публічна адміністрація, Конвенція ООН про права інвалідів.

АННОТАЦІЯ

Кандыба С.В. Административно-правовая защита лиц с инвалидностью в Украине. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2020.

Диссертационное исследование посвящено раскрытию научной проблемы по изучению особенностей административно-правовой защиты лиц с инвалидностью в Украине.

В ходе исследования установлено, что административное право является основой публичной отрасли права в сфере правовой защиты лиц с инвалидностью. В этих отношениях участвуют как минимум два участника административно-правовых отношений – инвалид, нуждающийся в защите и субъект публичной администрации, наделенный компетенцией осуществлять такую защиту – публичную помощь инвалиду. Хотя в большинстве случаев структура этих отношений является более сложной, ведь в ней фактически участвуют три субъекта с различными юридическими свойствами: 1) инвалид, права которого нарушаются; 2) лицо, которое нарушает права инвалида; 3) субъект публичного администрирования, который осуществляет восстановление прав инвалида. И в первом, и во втором случае неотъемлемым участником административно-правовой защиты инвалида является субъект публичного администрирования.

Установлено, что основными инструментами административно-правовой защиты инвалидов является администрирование трудоустройства лиц с инвалидностью, контроль за соблюдением на рабочих местах условий труда; создание субъектов хозяйствования лицами с инвалидностью, предоставление

таким предприятиям налоговых и таможенных льгот; осуществление обучения, переподготовки инвалидов; обеспечения безбарьерности на всех объектах инфраструктуры и транспорта; выплата пенсий, предоставления льгот и субсидий для них; выделения публичных средств на реабилитацию и лечение лиц с инвалидностью.

Раскрыто, что административно-правовая защита лиц с инвалидностью в Украине – это целенаправленное воздействие специальных и общих субъектов публичной администрации на основе норм административного права по созданию надлежащих условий для жизни, труда, отдыха, лечения инвалидов с помощью специального инструментария публичного администрирования, чтобы такие лица имели возможность жить полноценной общественной жизнью, а большинство из них могли учиться и посильно работать.

Установлено, что основными элементами механизма административно-правовой защиты лиц с инвалидностью в Украине являются: конституционные и другие юридические гарантии административно-правовой защиты прав и законных интересов лиц с инвалидностью; национальные и международные нормы административного права относительно публичного администрирования защиты прав инвалидов; административный (квазисудебный), судебный и правоохранительный способы защиты прав, свобод и законных интересов лиц с инвалидностью; общественная защита прав, свобод и законных интересов лиц с инвалидностью; социальное обеспечение прав и законных интересов лиц с инвалидностью.

Сделан вывод о том, что адаптация современного законодательства и внедрение в отечественную государственную систему в соответствии со стандартами ЕС является необходимой закономерностью сегодняшних стремлений нашего общества. Реализация приоритетов Европейской стратегии по вопросам инвалидности предоставит возможности достойной жизни, преодоления бедности и исключения социальной изоляции людей. Соответственно отечественное законодательство в сфере защиты прав лиц с инвалидностью необходимо в дальнейшем приводить в соответствие к стандартам ЕС. Ведь развитие этих стандартов в Украине является залогом обеспечения надлежащих стандартов жизни и труда инвалидов, предоставления им реальных возможностей быть полноценными членами общества.

Ключевые слова: административно-правовая защита, общественные организации инвалидов, законодательство о социальной защите инвалидов, лицо с инвалидностью, пенсия, публичная администрация, Конвенция ООН о правах инвалидов.

SUMMARY

Kandyba S.V. Administrative and legal protection of persons with disabilities in Ukraine. – Qualifying scientific work (manuscript).

Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in Law, specialty 12.00.07 «Administrative Law and Process, Financial Law, Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2020.

The dissertation research is devoted to the disclosure of the scientific challenge of studying the features of administrative and legal protection of persons with disabilities in Ukraine.

The study found that administrative law is a major public sector of law in the area of legal protection of persons with disabilities. At least two members of the administrative-legal relationship are involved in this relationship: a disabled person in need of protection and a public administration entity empowered to exercise such protection – public assistance to the disabled person. Although in most cases the structure in this relationship is more complex, as it involves three entities with different legal properties: 1) a disabled person whose rights are being violated; 2) a person who violates the rights of a disabled person; 3) the subject of public administration who performs the restoration of the violated right of the disabled person by another person. However, in both the first and second cases, the subject of public administration is an indispensable participant in the administrative and legal protection of the disabled person.

It is proved that the peculiarities of the legal status of public administration entities providing administrative and legal protection of persons with disabilities in Ukraine are as follows: 1) they all have a set of interrelated legislatively enshrined entrenched administrative rights and responsibilities that are intended to ensure the administrative and social protection of the rights, freedoms and legitimate interests of persons with disabilities in Ukraine; 2) all public administration entities providing administrative and legal protection of persons with disabilities in Ukraine are responsible to the Cabinet of Ministers of Ukraine for the implementation of state programs of social assistance and strengthening the material and technical base of institutions for social protection of persons with disabilities; 3) the administrative and legal status of public administration entities providing administrative and legal protection of persons with disabilities in Ukraine is necessarily manifested in potential interaction with other entities and objects of law on the basis of the rules of administrative law in order to ensure rights, the freedoms or / and legitimate interests of persons with disabilities in Ukraine.

Keywords: administrative and legal protection, public organizations of persons with disabilities, legislation on social protection of persons with disabilities, disabled person, pension, public administration, UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities.